ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ եւ Թէ գաւառաց համար
Տարեկան 7 մէճիտ
Վեցամսեայ 3 1/2 »
Եռամսեայ 2 »
Օտար երկիրներու համար 40 ֆր.
Վեցամսեայ 20 »
Եռամսեայ 10 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ, բաց ի Հօմի Լօքալէն։
Դրամի փոխարէն փոստային փուլ կ'ընդունուի՝ 115 ղրուշի փուլն 100 ղրուշի հաշուով։
Նամակները կ'ուղղուին առ ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
38, Պապը Ալի Ճատտեսի, Կ. Պոլիս։

ՔԱՆ ՓԱՐԱ

ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԲԻԶԱՆԴ ԳԷՋԵԱՆ

«پوزانتیون»
ارمنجه یومی وسیاسی غزته
صاحب امتیاز ومدیر مسؤلی
پوزانت کچیان
مطبعه و اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۳۸ نومرولی دائره مخصوصه‌دده

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KETCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

ՔԱՆ ՓԱՐԱ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 171 | ՇԱԲԱԹ 1897 ՄԱՅԻՍ 24/5 ՀՈՒՆԻՍ | 5 ՄԱՒՀԱՐԲԷՄ 1315. | 24 ՄԱՅԻՍ 1313 | Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 171

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 24/5 ՀՈՒՆԻՍ, 1897

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ
ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՐԻՇՏԱԿԱՑ ՏՕՆ
(ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՂԱՎԱՐԴ) (*)

Մեծաձայն այս խորհուրդ
Աւանդութեամբ առ մէզ հասեալ,
Զոր հոգւոյ լուսաւուն
Ի պաշտպանէն իւրմէ լուեալ։

ԴՐԻԳՈՐԻՈՍ Գ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Ո—լսցա՜ռ.

Գ. Դարու վերջին տարիներուն մէջ, մերձաւորագոյն հաշուով 288 թուականին, գարնան գեղեցիկ օր մը, կիրակի,—այն կիրակին որ կը յաջորդէ Ս. Համբարձման տօնին, այդ բառը կ'լսուէր խաւարչուին գնդաի մը մէջ բանտարկեալ մը բերնէն։ Մահապարտ մ'էր այս բանտարկեալն, հազիւ 35-40 տարեկան, ինչպէս կ'ենթադրուի,—վասն զի այդ թուականէն առաջ ապրած է իբր 43 տարի եւս—աղգաւ Պարթեւ, անչուշտ հասակաւ ալ պարթեւ՝ բառին հակայական նշանակութեամբ։ Մահապարտ մ'էր, ինչպէս ըսինք. իր միակ յանցանքն՝ այն նզած էր որ սիրած էր Յիսուս եւ մեռած էր երկրպագել Անոհիին՝ ամբողջ ազգի մը փառք ու պարծանքին։ Մահուան պատիժը գործադրուած չէր, այլ փոխուած էր ժանջենական բանտարկութեան. ուստի, իր մահը պիտի գտներ ո'չ թէ բարբառանդակի վրայ, լոյս-աշխարհքի մէջ, այլ երկրի խորը, վիրապի մը մէջ, մ'ութ, դերեզմանի պէս մութ։ Գրիգորն էր այս բանտարկեալն, Անակի որդին, որ օր մը, 13 տարի առաջ, խաւարչէն ի լոյս պիտի եկներ եւ խաւարչէն ի լոյս պիտի՝ հաներ ամբողջ ազգ մը եւ ժողովուրդ մը, եւ պիտի կոչուէր անոր «Լուսաւորիչ»։

Ա՛յն օր, երբ Գրիգորը նետուելին վիրապին մէջ, հրեշտակ մը հրաման կ'ստանար Ամենակալէն ամէն օր այցելելու եւ մխիթարելու բանտարկեալն։ Աստուածային հրամանը կ'գործադրուէր. մխիթարիչ հրեշտակն ամէն օր որոշեալ ժամուն պարզ թռղուով իր տեղը չորրորդ դասուն մէջ — վասն զի հրեշտակաց չորրորդ դասէն էր,—կ'իջնէր երկիր, կ'երթար վիրապին մէջ, և ահա հոգեղէն և հոգեղէն երկու արարածներ դէմ դէմի են և կ'խօսակցին։ հարցումներ երկրաւորէն և պատասխաններ երկնաւորէն։

Բանտարկութեան առաջին տարին բոլորած չէ դեռ։ Օր մը, այն կիրակին որ յիշեցինք, սովորականէն տարբեր կացութեան մը մէջ գըտնուեցաւ խորվիրապին միանձնական դասատարտեան։ Հրեշտակն այցելութեան որոշեալ ժամը կ'հասնի, Գրիգոր կ'պատրաստուի ընդունելու։ Բերնէն կ'լսուի ձայն մը երկնաւոր հնչուն. աչքերը կ'յառուին գնդանի այն կողմն ուրկէ սովորաբար կ'երեւէր նա։ կ'անցնին վայրկեաններ, վայրկեաններ կ'անցնին, կ'բարդուին և ժամեր կ'կազմեն, բայց կ'յապաղին հրեշտակի դասատան նշանները— լուսոյ չողացում, օդոյ թռթռացում, թեւերու չարժման ձայն և ամբոստական բուրմունքի մը ծաւալում իր չուրջ։

«Ուշացա՛ւ». այդ բառն յանկարծ դուրս ելաւ բանտարկեալին բերնէն. անոր հոգիին խորէն կ'հնչեր այդ ձայն, և ապահ մը խռովելով վիրապին գերեզմանային լռութիւնը՝ կ'մարբէր խաւարին մէջ։ Տխրութիւնը՝ դժոդակ վիճակի գիտակցութեան հետեւանք՝ վայրկեանէ վայրկեան կ'ծանրանայ իր վրայ։ տաղնապի մէջ է։ տագնապ որ ծանր կուդայ իրեն քան այն դժոխային տանջանքներն ու չարչարանքները զոր ամիսներ առաջ օրերով կրած էր Ներիզայի մէջ, իր անարդած Դիցուհիի մեհեանին մօտ...։ Միայնութիւնը կ'դառնանար...խաւարը չոշափելի կ'դառնար և լռութիւնը սարսռազդեցիկ. կարծես խորվիրապի միւս բնակիչներն ալ—օձեր և կարիճներ—դամուած մնացած էին անշարժ իրենց բոյներուն մէջ. չէին շարժ իրենց բոյներուն մէջ. չէին լսուեր գոնէ անոնց փչփչուքներն ու ճգճգրտումներն, որք սովորդ սոսկում չէին պատճառեր մահապարտին։

Լռութիւնը միւսանգամ խռովեցաւ բանտարկեալին ձայնով. «ուշացա՛ւ». բայց ինչո՞ւ, կ'հարցնէր ինք իրեն. արդեօք չգիտնալով յարգանքի թելադրութիւն գործեցի իրեն նկատմամբ, արդեօք հարցումներո՞վս ձանձրացուցի. արդեօք հետաքրքրութիւնս չա՞տ առաջ տարի խմանալու համար իմէ գաղտնիքներ զոր Արարիչը մարդկային մտքի սահմաններն անդին դրած ըլլար...և չէր կրնար իր մէջ գտնել այս հարցումները պատասխանները. թէեւ գիտէր թէ ինք մարդ էր և իբր այն սխալական — զի այն գարերու մէջ անսխալականութեան վարդապետութիւնը դեռ քարոզուած չէր—բայց չէր յիշեր մեղք մը, մխիթարիչ հրեշտակի հանապազօրեայ այցելութենէն զրկուելու չափ ծանր, զոր գործած ըլլար առիլի իրիկուընէ ի վեր. ուստի ինքզինքն յանձնեց ազօթքի զօրութեան և Աստուծոյ գթութեան։

Անցան ժամեր, գիշերն հասաւ —խորվիրապին համար միշտ գիշեր է — և հրեշտակը չերեւցաւ. Գրիգոր սաղմոսերգութեամբ և հոկումով յոգնած՝ ինկաւ քունի մէջ...։ Շարժում մ'արթնցուց զինք. հրեշտակն էր քովը էր և կ'հակէր. բանտարկեալն աչքերը խոնարհած և լի յարգանօք հազիւ կրցաւ ըսել «կ'աղաչեմ, հրեշտակդ Աժենակալին, ըսէ ինձ նախ, ո՞ւր եղեր, ինչո՞ւ ուշացար»։ — «Ա՛յսօր մեզի համար «մեծ տօն է», պատասխանեց Զուարթուն. ինչպէս որ դուք կ'տօնէք ձեր և մեր Աստուծոյ ծնունդն — աւետեաց — մուտքն յերկրաւոր երկնաղեմ, ուր գացած եր վերկրուլու համար մարդկութիւնը, նոյնպէս և մեք կ'տօնենք վերամուտքն ի վերին երուսաղէմ։ երբ նա — աւետեաց— որ այժմ կ'նստի ընդ աջմէ Հօր —աւետեաց— ձեր այդ երկրէն համբարձած առեն անցաւ Հրեշտակաց, Հրեշտակապետաց, Սերովբէից, Քերովբէից և ամենայն երկնային Զօրաց, Տէրութեանց, Իշխանութեանց և Պետութեանց դասերու մէջէն, երկինքի մէջ ալ Մեղաց կազարդի տօներ կատարուեցան և կ'կատարուին «ի հրեշտակաց սկզբանէ մինչ ի յաթոռան կատարեալ»։ Եւ ըստ որում Հրեշտակաց Զորրորդ դասուն մէջ այսօր կ'կատարուի այդ տօնը, զի Ս. Համբարձման չորրորդ օրն է այսօր և ես այդ դասէն եմ, ուստի տօնին մասնակցելու համար է որ չկրցայ ժամանակին գալ. մի վախնար, ամէն օր քեզի հետ եմ, զի քեզի հետ հաստ է երկնաւոր Հայրն, որուն փա՛ռք։» —«Փա՛ռք Հայրն, որուն փա՛ռք։» —կ'պատասխանէ Գրիգոր ուրախութեամբ։

* * *

Ահա այս ազգային ահանդութեան վրայ է որ Հայոց Ս. Եկեղեցին և մի միայն Հայոց Ս. Եկեղեցին կ'տօնէ վաղն Վերկրորդ Տաղկաղարդ մը. վաղն հրեշտակաց ոսկեաննաներն իրենց արձագանդները պիտի գտնեն մի միայն մեր եկեղեցւոյ կամարներուն տակ. պաշտելի եկեղեցի, որ իր զաւակները տօնակից կ'ընէ երկնային հոգեւոր զօրութեանց. վաղը պիտի երգուի Գրիգորիս Գ. Կաթողիկոսի (*) հետեւեալ չարականն որ այս աւանդութիւնը կ'յիշէ.—

Մեծաձայն այս խորհուրդ
Աւանդութեամբ առ մէզ հասեալ,
Զոր հոգւոյ լուսաւուն
Ի պաշտպանէն իւրմէ լուեալ,
Եթէ տօն մեծ է այսօր
Իմոյ դասուն որ ի յերկինս։

Բանզի ի յերկրէն վերին
Երկնաւորին որ ի յերկինս,
Հատ դասուց երկնայնոցն
Տօնեցին ուրախութեամբ
Ի հրեշտակացըն ըսկսեալ
Մինչ ի յաթոռն կատարեալ։

Իսկ ի չորրորդըն դասէ
Պաշտպան եղեալ Լուսաւորչին
Ի դասուն իւր փութացեալ
Ուրախութեամբ տօնակցութիւն,
Զոր հայցեալ ի Տէրէն
Տեղեկանար մարմնով հրեշտակն։

Ց. ԹՈՒԹՈՒՐԵԱՆ

(*). Նեղսէս Շնորհալիի եղբայրն է Գրիգորիս Գ. Կաթողիկոսն, որ վկայեալ կ'կոչուի. ծնած է 1095 թուականին, կաթողիկոս եղած է 1113ին՝ երբ հազիւ 18 տարեկան էր. վախճանած է 1166 ին։

ԳԱՂԹԱԿԱՆԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԻՍ

ՊՈՒԼՂԱՐԱԿԱՆ ԲԱՐԲԱՐ

Պուլկար աղջիկը զուարթ կ'մնծնայ. իր վրայ տակաւին կ'չարաբնակէ նախնական բարքերու գեղջուկ հոլովուելագիտի՝ երգելով կ'աշխատի, պարզօրէն, անկիզօրէն կ'սիրաբանէ, միշտ պահելով իր չարժուձեւերուն մէջ ամօթխածութեան նուրբ չէշտ մը, որ իր հրապոյրը կ'էւելցնէ։ Հինաւուրց միամտութեամբ կ'քրտնէ կեանքը, վաստկելով անոր վրայէն բոլոր այն սպառնալիք ու քանդող յուզումներն ոլոնցմով քաղաքակրթութեան խարեպիկ ոսկեզօծումին տակ կ'չեզուին եւրոպայի գեղանի սեռին ներկայացուցիչները։ Մէկ խօսքի մը կ'ձգտի հոգիին բովանդակ ուժովն, ամանաւանդ թերեւս ամբողջապէս ըմբռնած չըլլայ ամուսնական կենցաղին բոլոր ծանրութիւնն ու առնը առաջ բերելիք տագնապները։ Չի գիտեր, բայց եւ այնպէս անակնկալ մը չըլլար իրեն այդ բանը. իր միտքին, անուսս, անտաղ պատանին տակ պահուած կ'մնայ կնոջական զգայնական կերով մը որ ամէն պատահականութիւններու դէմ կ'զրահաւորուի։ Իր խոլ ու վազվզող աղջկութիւնեանը մէջ որքան թեթեւ, այնքան լուրջ և խոհուն է իր ամուսնական կեանքին մէջ։ Հոգածու մայր, հաւատարիմ ամուսին, մտադիւր տանտիկին մը կ'ըլլայ։

Պուլկարուհին Ֆլօրիանի կալաթէնն պէս սիրաբանող է։ կ'հովուերգէ։ Արբառնքի եռացկոտ չրջանին մէջ, անիկա զինք կաչկանդող կատանք մը չզգար՝ իր գեղչական սիրուհիի դերը կատարելու համար։ Պուլկար օրիորդը պարապ ու աննպատակ կ'զգայ իր կեանքն՝ երբ արտին մէջ չունենայ երիտասարդի մը համակրանքն, որ կ'սթափեցնէ իր էութիւնն ու բաղձալի կ'ընծայէ զայն իր սէրն այնքան աննենգ է ու մաքուր, այն ատիճան բնական ու անկեղծ որ կ'ըմբռնէ զայն որ հետդ խօսած առենն առանց չինկնելու, առանց քաշուելու կ'զատուի իր սիրտառական չհասասկութիւնն, և թերանը վրայ չերթար զեղեամներ չռայլելէ իր սիրտը կապողին վրայ։ Տմարը ու ապուշ է այն աղջիկն որ իսէալի մը հետէ չի վազեր։

Պուլկար իգական սեռի այնկարագիրը քիչ չզարմացուց հայ գաղթականութեան գեղեցիկ սեռը։ Շիտակը խոստովանելու համար մեր աղջիկները գայթակղեցան քիչ մը. ո՛, այսչա՛փ հանգրուանակութիւն. անհրաժեշտ ըլլայ որ աղջիկ մը սիրական ունենայ, և սակայ ոչ միայն ուրիշներ, հապա ծնողքն իսկ գխանա՜ն։

Պուլկար և Հայ օրիորդի մը միջեւ ա՜ սեսակ խօսակցութիւն մը յառաջադէպ է։

Պուլկ.—Սիրականդ ազէ՞ր է։

Հայ.—Սիրական չունիմ։

—Առանց սիրականի աղջիկ, օ՛ օ՛։

—Անպատճառ պէտք է ունենա՞լ։

—Անպատճառ. ապա թէ ոչ ինչո՞ւս աղջիկ եմ։

* * *

Կնոջական բարքերու այս անկանգնդ հանգամանքը մեծապէս պատռած է, սակայն, որ պուլկարներն ընտանական անյարոյացումէ վերծինան ընդհանրապէս։ եւ հիւդ այս է պատճառն որ պուլկար ազգն երթալով պիտի ազէ, զարգանայ, ներքնապէս ուռճանայ. և քաղաքակրթութեան հետ բոլորովին ձուլուած պահուն իր մէջ պիտի ունենայ այնքան բարոյական ու նիւթական զօրութիւն որ յաջողապէս պիտի յաղթէ անոր կարգ մը չլսաիչ և օտարացուցիչ պայմաններուն, իր ազգային աւանդական մաքուր յատկութիւնները չզոհելով նորամուտ վայլուն բայց ապականիչ բարքերու։ Այս վերջին պարագային մասին մենք բաւական վարձաուռ ենք կարծեմ, չատ՝ բան վրայ տուած ըլլալով մեր ունեցածէն։ Մտաւորական զարգացման տեսակէտով, պուլկար օրիորդը քնաւ նախանձ չարժող վիճակ մը չունի։ Շատ անգամ նախնական ուսումն իսկ աւելորդ բան մը կ'նկատուի անոր համար։ Նորահաս սերունդը քիչ մը աւելի նախանձախնդիր կ'երեւնայ այս մասին։ կ'թուի թէ չուզուիր էակին հոլովուերգական հմայքն անհետացնել արտքին անօգուտ չպարեբոլ։ Նախորդ սերունդն պուլկարուհին բոլորովին անտեղակ է ազգային գըրականութեան. կարդալ գրել անգամ չի գիտեր։ Բայց այս բանը մասամբ կ'արդարանայ, նկատելով որ ազգը քան տարիէ ի վեր սկսած է նիւթապես և բարոյապէս զարգանալ։ Եւ գիտելի է որ այսքան ժամանակամիջոցի մէջ նիւթական ու մտաւորական վերակազմութեան գործն ոչ միայն զանց չէ առնուեր, հապա նոյն իսկ բաւական գոհացուցիչ արդիւնքի մը յանգեր է։ Բայց հանգամանքները դեռ այնքան հասունցած չեն որ իգական սեռի դաստիարակութեան հարցն ալ պէտք եւ ղած կերպով ըմբռնուի և լուծուի։ Ժողովրդային արմատացած սխալ ըմբռնումները ու համոզումներ անհետացեր են, տեղի տալով աւելի առողջ, փրկաւէտ գաղափարներու, որոնց չըննորհիւ միայն Պուլկար ազգը պիտի կրնայ իր հնութային դրացիին, Ռումանիոյ զարգացման աստիճանին հասնիլ։

ՎՈՒՈՒՆԱՆ

ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՍՈՎՈՐՈՒԹԵԱՆՑ

Օր մը, Եւրոպացի բարեկամի մը հետ ճաչարան կ'երթամ. սեղան կ'նստինք, ես չամ կ'սիրեմ մաքառօխան, կ'նըրեւի թէ իմ դժբախտութենէս։ կ'ուզեմ վերջապես մ'ընել պակս մը մաքառօնիայով։ Բարեկամս քան-քան կ'բրցնէ, ըսելով թէ մինէ մաքառօնիան միտքերն վ'երջը կ'ուտեն, պէտք է առաջ ուտել։ կ'մտածեմ թէ կարելի է իրաւունք ունի. կ'փնտռեմ յիշողութեանս մէջ մեր հայրական տունն երբ կ'ուտէինք, բայց այդ հասակին մէջ երթէ մարդս չուտ կ'ուտի չուտ ալ կ'մոռնայ։ Ուրեմն միտքս կ'դնեմ ուրիշ անգամ մաքառօնիան առաջ ուտել։ Ուրիշ օր մը թուրք բարեկամի մը հետ սեղան կ'նստինք, մաքառօնիա մը կ'ուզեմ. բարեկամս քահքահ տ'ի կ'սկսի. ինչ կայ, կ'ըսեմ. Մաքառօնիան մեզ կ'ուտեն, կ'ըսէ։ Էյ, ա՛լ կողմացույցս կ'կորսնցնեմ։ Մտովի կ'ըսեմ թէ երբ Եւրոպացիի հետ ըլլամ՝ առաջ, երբ Արեւելցիի հետ ըլլամ, վերջը կ'ուտեմ։ Օր մը սեղան նստած ենք. մէկ կողմս գերմանացի մը, միւս կողմս օսմանցի մը. կ'ըսեմ պատասխորին, կարծե՞ս, ինձ մաքառօնիա մը տուր, բայց կէսը առաջ, կէսը վերջը։

Օր մը պատահական հազար մը քըթըր-քըթըր կ'լսեմ. Եւրոպացի մը կը զարմանայ որ այսպիսի նախնական ձեւի տակ կ'ուտեմ. «ինձ Տարվինի վարդապետութիւնը կ'յիշեցնես» կ'ըսէ։ Բայց տես որ ուրիշ օր մը կ'զատատիս տայս Եւրոպացիին որ կանկարը հում հում կ'կրծէ. «Ի՞նչպէս տարիա կրնաս այդպէս ուտել, կ'ըսեմ, երբ դու ինձ կ'արգիլես հազարը քրթըր-քրթըր ուտելու։»— է՛հ, կ'դոչէ Եւրոպացին, կարելի է իրաւունք ունիք, բայց քանի որ Եւրոպական սովորութեանց հետամուտ էք, օր մը պիտի գայ որ կանկարը ձեր մէջ հում հում կրծելը չէութեան գազանականէն համարուի եւ հազարն այնպէս ուտելը պոռթկի ըլլայ։

Հազար մը կ'երթամ. Եւրոպացի բարեկամը կ'հանդպիմ փողոցն որ ինձ կ'գանգատի թէ իրեն քաղաքավարական այցելութիւն չեմ տուած. կ'ըսեմ իրեն՝ «բայց կարծեմ դուք պէտք էր ինձ առաջ այցելէիք»— Ո՛չ, ո՛չ, կ'ըսէ։ Ուրիշ Եւրոպացի մը ինձ կ'գանգատի թէ վինջը չեմ բարեւած առաջինը.— «Բայց կարծեմ թէ դուք ինձմէ տարիքով մեծ եւ դիրքով բարձր ըլլալով պէտք է դուք ինձ բարեւէք նախապէս»— Ո՛չ, ո՛չ, կ'ըսէ։

Եւրոպացիի մը այցելութեան կ'երթամ. կ'կարծեմ թէ էն մեծ ակնածութիւնն իր կնոջ հետ չխօսիլն է. վերջը կ'լսեմ թէ իմ լռութեամբ յարգանց պակասութիւն գործած եմ։

Վերջապէս, սա եզրակացութեան կ'յանգիմ թէ եւրոպական կենցաղավարական սովորութիւններն ուրիշ բան չեն եթէ ոչ ընդհանրապէս արեւելեան սովորութեանց հակառակեան։

Ուրիշ օրինակներ ալ— Արեւելցին պատառաքաղն ալ ձեռքով կ'բռնէ, Արեւմտցին չատ անգամ ձախով։ Արեւմտցին միսը բանջարեղէնով կ'ուտէ, երբեմն ալ առանց բանջարեղէնի. Արեւելցին բանջարեղէնը մասով կ'ուտէ, երբեմն ալ առանց մսի։ Բայց մէկ կողմ ձգենք պնակները։

Ուսանող եմ իբարիզ. ամսուն վերջերն ենք որով մեր ամսական պետաժէն իր ծայրն հասած էր. հազիւ 3 ֆր. ունէի. քայլերս կ'մղուին դէպի Լուվրի մեծ վաճառատունն. հարիւրաւոր բազմութեան մը մէջ կ'դիտեմ հանդարտ ապահանդներուն տեսակաց և գեղեցկութեան վրայ. գոհ եմ որ ոչ-ոք ինձ ուշադրութիւն կ'ընէ, բայց չատ չի տեւեր. ահա աչքոյժ գործակալ մը քովս կ'մօտենայ, երբ ես ձեռագործ մը կ'դիտեմ, և կ'սաւարկէ ինձ գնել. վախ խօսքէ կ'բռնէ. կ'սանի ուրիշ գործակալի մը և այսպէս գործակալէ գործակալ բոլոր կոմմերը կ'պատցնեն։ Ես որ գիտաւորութիւն չունիմ բան մը գնելու առ ի չգոյէ մանրայի, կ'մտածեմ թէ ի՛նչպէս պրծնելու է անոնց քաղաքավարութենէն որ վիս չափազանց կ'տանջէ։ Ձորս հասած և ամչցած երկու ֆրանքի բան ծախու կ'տանեմ։ Պզտիկ ծրար մը կ'ըլլայ որ կընայի քիչ մը գիտաւորութեամբ գըրպանս խօթել։ «Ներեցէք, Պարո՛ն, կ'ըսեն ինձ, հաճեցէք ձեր հասցէն տալ որ ծրարը ձեր տունը ղրկենք. չենք ուզեր որ մեր չաճախորդներն նեղուին։ Ձեռքս գրպանս կ'տանիմ որ վճարեմ. կ'տեսնեմ որ ծախսած եմ ունեցած քիչս չատը։ Գործակալը ժամանակ չի ձգեր ինձ չվճարելու. «Պարո՛ն, կ'ըսէ, տունը կ'վճարէք մեր ծառային, եթէ կարելի է. ապա թէ ոչ՝ երբ դիւրութիւն ունենանք»։

Ժամանակ կ'անցնի. Պոլիս կենք. օր մը բարեկամի մը հետ վաճառք նայելու և չորսերը ծախու առնելու համար վաճառատուն մը կ'մտնենք. ոչ ոք դէմերնիս կ'հիւե. չենք գիտեր ո՞ր՛ե հետ խօսինք. կ'տեսնենք միակ անձ մը որ գրասեղանի մը վրայ գլուխը ծռած գրաղեալ կ'երեւի։ վերջապէս ճարերնիս հատած դիմում կ'ընենք այն անձին, որ գլուխը կ'վերցնէ վերջապէս և մեզ կ'պատասխանէ. «եթէ վաճառք կ'ուզէք, չէք տեսներ, ահա վաճառքներն հոդ դրած են» և նորէն գլուխը կ'ծռէ գրասեղանին վրայ։ կը պատասխանենք. «Գործերնիդ լմնցուցէք, մենք վերջը կուգանք...»։

Գարուն կ'մտնենք. դերձակ մը կը կանչեմ որ չափս կ'առնէ. կ'սպասեմ, կ'սպասեմ որ բերէ հագուստս։ Մէկ տեղը Վիեննայէ այցելու դերձակ մը կ'ներկայանայ ի Պոլիս, իր թուղթերն ինձ կ'ցուցնէ Վիեննայի զգեստի մեծ վաճառատան մը կողմէ, թուրքիոյ ամէն քաղաք պտտիլը կ'իմացնէ։ Ինձ կ'առաջարկէ չափս առնելու, և յետոյ 4—5 օրուան մէջ Վիեննայէ ձեւուած, կարուած զգեստս ընդունելու, առանց ոչ մէկ փարա մը տալու և եթէ չ'հաւնիմ՝ ետ դարձնելու պայմանով։ Զգեստս կուգայ, կ'մաշի, տարին կ'անցնի և անդին մեր դերձակն առմառեան զգեստը ձեռքը ձեռքս կ'հաձցնէ, ան ալ վրաս չըլլար, որովհետեւ անցած ժամանակամիջոցին մէջ գիրցած էի։

Ըսենք թէ եւրոպական սովորութիւններն արեւելեանի հակառակեան են. չատ անգամ այս ըսածս կրնայ չատ պարագաներու մէջ երեւան գալ։ Եւրոպայի մէջ վարժուած կի ծառայիս հրամայելու, եթէ չէրամայէի, հրաման կ'ինդրէր։ Հոս առջի բերան չատ նեղուեցայ. անկարելի կ'ըլլար վարժել ծառաներու հետ։ Հիմակ հանգիստ գայ. ինչ որ ծառաս ըսէ, ան կ'ընէ, ինչ բան կերէք ըսէ՝ ան կ'ուտեմ. ինչ հագուստ հագէք ըսէ՝ ան կ'հագնիմ, գացէք ըսէ՝ կ'երթամ, նստեցէք ըսէ՝ կ'նստիմ. յիրաւի հիմակ հանգիստ գայ։

ՏՏՐԹ. Ա. ԳԱՐԱԳԱՇ

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅԵՐԸ

ԿԱԼԱՑ, 20 մայիս 97

Դարերու ընթացքին մէջ Հայ գաղթականութեան դէպ իր եղբայրներուն ցոյց տուած սէրն ու գորով, յարգանքն ու համակրանքը, և ի պահանջել հարկին մատուցած անհամեմատ նիւթական թէ բարոյական ծառայութիւններ իրաւունք կուտան ինձ զանազան առնչութիւն մ'ունենալու սակնիներու. ո՛ր կաթողիկոսական աստուածարակ կամ Պատրիարքական նուիրակ դիմած է հեռաւոր Հայերուն և ձեռնունայն վերադարձած։ Հայ գաղթականութիւնը միշտ բանալով իր ծոխ քսակ կատարած է պարտքն, և ապատած Ազգին զանազան նեղ պարագաներու մէջ, որոց սակնք ծանր կենդանի ապացոյցը տակին այս վերջին հոսանքին ժամանակ. այո՛, իրաւունք ունի Հայն այժմ պահանջկոտ լինելու, այլ ո՛չ երբեք խստապահանջ։

* * *

Կաթնալիր տակնք մը, ուռացած այնքան, մինչ գլուխերը լինել հնգեան, ռումանահայ գաղութին է այն, վերը ի վերոյ ձգուած ակռարկ մը գաւազանելի սլաքի գանչ այս կարեւոր գաղթականութեան ընդհատքն և պահիկ մը անհիմն եզրակացութեանց տակ ընթերցողը. սակայն լուրջ նկատառութիւն մը ի վեր պիտի հանչ Ռումանահայուն գլխաւոր դերն որ ունեցած է մինչեւ մօտիկ անցեալ մը։ Անկէ՛ վերջ։ Պաշտօնապէս առաքուած նուիրակ մը, կամ չորբերական կոնդակ մը անկէ ոչինչ է պահանջած։ Այս գաղթականութիւն մեծ հատուած ու հատուածութիւն ունի հանդէպ Մայր և Պատրիարքական սիմառներուն։ Ռումանահայը, զուրկ հայակ (հայազարդ

ՀԱՅՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԻՊԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ)

Հասցե՝ Տիֆլիս, Տ. Ալեքսանդրովսկի 13ի տունը։ Ընդունելութեան ժամերը՝ առաւօտեան 9էն մինչեւ կէսօր։

Ամէն անձ որ ուզէ մեզ գրել, պարտի նամակին վրայ գրել իր անունը, ազգանունը եւ բնակարանը։ Անանուն նամակները մեզ չեն հետաքրքրեր։

Ամէն անձ որ ուզէ մեզ գրել, պարտի նամակին վրայ գրել իր անունը, ազգանունը եւ բնակարանը։ Անանուն նամակները մեզ չեն հետաքրքրեր։

ՀԱՅՈՑ ՎՏԱՆԳ

ՀՎԱՍՏՈՒՈՑ ՂԱՍՆԱԿԱՆ

Ամէն անձ որ ուզէ մեզ գրել, պարտի նամակին վրայ գրել իր անունը, ազգանունը եւ բնակարանը։ Անանուն նամակները մեզ չեն հետաքրքրեր։

Ամէն անձ որ ուզէ մեզ գրել, պարտի նամակին վրայ գրել իր անունը, ազգանունը եւ բնակարանը։ Անանուն նամակները մեզ չեն հետաքրքրեր։

ՆՄՆԱԿ ՂՂԿՎՈՒՅՑԿՈՂՈՒ

ՂՎՎՎՎՍՈՑ ՂՆԿՆԱՀԱՏՈՒՄ

ՆՂՎՎՎՎՍՑՈՒԿ ՂՎՑՈՒՃՈՇՎՎՈ

Ամէն անձ որ ուզէ մեզ գրել, պարտի նամակին վրայ գրել իր անունը, ազգանունը եւ բնակարանը։ Անանուն նամակները մեզ չեն հետաքրքրեր։

Ամէն անձ որ ուզէ մեզ գրել, պարտի նամակին վրայ գրել իր անունը, ազգանունը եւ բնակարանը։ Անանուն նամակները մեզ չեն հետաքրքրեր։

ՀԱՅՈՑ ՂՎՖՈՏՄՈ

ՀՎՍՏՈՒՈՑ ՂԱՍՆԱԿԱՆ

Ամէն անձ որ ուզէ մեզ գրել, պարտի նամակին վրայ գրել իր անունը, ազգանունը եւ բնակարանը։ Անանուն նամակները մեզ չեն հետաքրքրեր։

Ամէն անձ որ ուզէ մեզ գրել, պարտի նամակին վրայ գրել իր անունը, ազգանունը եւ բնակարանը։ Անանուն նամակները մեզ չեն հետաքրքրեր։

ՀԱՅՈՑ ՂՎՖՈՏՄՈ

ՀՎՍՏՈՒՈՑ ՂԱՍՆԱԿԱՆ

Ամէն անձ որ ուզէ մեզ գրել, պարտի նամակին վրայ գրել իր անունը, ազգանունը եւ բնակարանը։ Անանուն նամակները մեզ չեն հետաքրքրեր։

Ամէն անձ որ ուզէ մեզ գրել, պարտի նամակին վրայ գրել իր անունը, ազգանունը եւ բնակարանը։ Անանուն նամակները մեզ չեն հետաքրքրեր։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

24 ՄԱՅԻՍ 1897 ԹԻՖԼԻՍ

ՅԱՏՎԱԾՔՈՎ

ՎԱՃԱՌ ԵՎ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՂՎԱՂՈՒՑՎԱԾ ԴՈՒԺԱԳԻՑ

Իրենց վրեժը լուծելու համար, Ֆիլիպ Ռոսիի ընկերները որոշեցին սպանել Ֆրանսիս Ռոսիին, որ ամենամեծ մեղավորն էր Ֆիլիպի մահուան մէջ։ Ֆրանսիս Ռոսի ամէն գիշեր կը գար Ֆիլիպի գերեզմանին վրայ, ուր կը մնար մինչեւ առաւօտ։ Ֆիլիպի ընկերները գիտէին այդ եւ որոշեցին սպանել զինքը գերեզմանին վրայ։

Ֆրանսիս Ռոսի ամէն գիշեր կ՚երթար